

СУЧАСНИЙ СТАН РОЗВИТКУ ЗЕМЕЛЬНОЇ РЕФОРМИ В УКРАЇНІ

Герасько Костянтин Русланович, ст. гр. 821

Науковий керівник: викладач спецдисциплін

Заболотня Т.М.

Політехнічний технікум Конопського інституту

Сумського державного університету

З набуттям Україною незалежності і започаткуванням ринкових відносин виникла об'єктивна необхідність земельної реформи, яка є однією з центральних ланок економічної реформи, що провадиться в нашій державі. В Україні земельна реформа являє собою систему правових, економічних, організаційних, екологічних, технічних та соціальних заходів, реалізація якої забезпечує перехід до нового земельного устрою, що відповідає характеру ринкової економіки. Остаточною метою земельної реформи передбачено безоплатну передачу землі у власність тим, хто на ній працює, формування платних орендних відносин і ринку землі.

Сучасною наукою, щодо земельної та аграрної реформ в Україні та проблем, що постають в процесі їх втілення, займаються такі вчені як В.І. Андрейцев, М.В. Шульга, О.О. Погрібний, А.М. Статівка, а також В.В. Носік, П.Ф. Кулінич, В.К. Гуревський, Д.С. Добряк та інші. Попередні результати земельної реформи свідчать про необхідність більш ретельного наукового дослідження цього процесу з метою виявлення його дійсних причин, встановлення цілей та завдань реформування, сутності та змісту земельної реформи взагалі та сучасної земельної реформи зокрема, розробки науково обгрунтованих підходів до здійснення земельно-правових перетворень. Нинішня земельна реформа в Україні – четверта за останні 130 років. Дві перші здійснювались, коли Україна входила до складу Російської імперії, третя – вона була складовою частиною колишнього СРСР, четверта – сучасна, здійснюється в умовах надбання нею статусу суверенної держави.

Сучасна земельна реформа має свої особливості, відмінності і цілі. Вона спрямована на втілення в життя гасла «Земля належить тим, хто на ній працює».

Аналіз законодавства у сфері земельної реформи свідчить про ширше коло завдань земельної реформи. Це: 1) запровадження різних форм власності й господарювання на землі та забезпечення їх рівноправного розвитку, підвищення ефективності праці на ній; 2) відновлення та поліпшення природного стану земель усіх категорій; 3) створення ефективного державного управління в галузі раціонального використання та охорони земель; 4) розробка і прийняття необхідної кількості нормативних актів, які регулювали б процес земельної реформи за принципами ефективності, економічності [1, с.28].

У законодавчому забезпеченні здійснення земельної та аграрної реформи і регулювання земельних відносин в Україні за роки незалежності можна визначити три основні етапи: перший – з 1990 р. до 1992 р., другий – з 1992 р. до 1996 р.; третій – зі 1996 р. і дотепер. На кожному з цих етапів приймалися законодавчі та нормативно-правові акти, спрямовані на юридичне забезпечення зміни суті і характеру відносин власності на землю як основу національного суверенітету і територіальної цілісності держави і об'єкт права власності народу України, реформування суспільних відносин у сфері використання і охорони земель, створення гарантій захисту прав на землю громадян і юридичних осіб, визначення основних функцій державного управління земельним фондом України [1, с.26]. Початок формування концептуальних основ земельної реформи і приватизації був закладений Земельним кодексом Української РСР та постановами „Про порядок введення в дію Земельного кодексу Української РСР”, „Про земельну реформу”, що були прийняті в грудні 1990 року. Істотними віхами в формуванні та удосконаленні законодавства про земельну реформу слід також вважати закони України „Про селянське (фермерське) господарювання”, „Про колективне сільськогосподарське підприємство”, „Про форми власності на землю”.

Сьогодні результати земельної реформи здебільшого оцінюються з точки зору кількісних характеристик, при цьому якісні зміни або не розглядаються, або визначаються поверхово.

Основним підсумком земельної реформи прийнято вважати становлення приватної власності на землю. Презумпція приватної власності на землю в Україні сьогодні поширена лише на основний засіб сільськогосподарського виробництва – сільськогосподарські угіддя. Землі в населених пунктах, крім сільських, знаходяться переважно в державній та комунальній власності [2,с.13]. Аналіз проведення земельної реформи у нашій країні показав, що за цей час виконано значний обсяг робіт, зокрема подолано державну монополію на земельну власність; передано землі у власність недержавних сільськогосподарських підприємств; розпайовано землі недержавних сільськогосподарських підприємств; визначено грошову оцінку сільськогосподарських земель. Так на початок 2000 року роздержавлено землі у 90% сільськогосподарських підприємств, землі яких підлягають роздержавленню. У власність недержавних сільськогосподарських підприємств передано безоплатно 28,1 млн. га земель державної власності, що становить 46,5% земельного фонду України. Понад 6 млн. селян, у тому числі 4 млн. пенсіонерів, одержали сертифікати на право на земельну частку (пай). Середній розмір земельного паю становить 4,3 га, хоча він коливається від 1-1,5 га у західних областях до 7,7-9,3 га у південних. Громадянами України приватизовано понад 80% земельних ділянок, наданих їм у користування раніше. [3,с.388-391].

Але земельна реформа йде вже двадцять п'ятий рік, не маючи науково-обґрунтованої стратегії і тактики, крім того вона позбавлена комплексної програми і стійких пріоритетів. Ця низка перепон ще доповнюється нестабільністю законодавства, поверхневим ставленням до розроблення правових положень. Реформа, яка йде стільки років, не була організаційно. Тому, на мою думку, для завершення земельної реформи необхідні значні нові економічні, правові та соціальні заходи. Світовий досвід свідчить, що розраховувати на її позитивний результат можна лише за умов, коли ця реформа, зокрема: провадиться на добровільній основі; має правову, матеріально-технічну, політичну, організаційну і моральну підтримку;

здійснюється за принципом соціальної справедливості, надає впевненості у стабільності і незворотності політики держави і законодавчої бази. У даний час ще не можна стверджувати, що всі перелічені чинники, необхідні для досягнення позитивного результату, були задіяні в процесах реформування земельних відносин, тому маємо незавершену земельну реформу, яка невідомо коли завершиться.

Перспективним напрямом наукового пошуку є подальше системне вивчення чинників земельної реформи в Україні.

Список використаної літератури:

1. Земельне право України: Підручник. / М.В. Шульга (кер.авт.кол.), Г.В. Анісімова, Н.О.Багай, А.П.Гетьман та ін./За ред. М.В. Шульги. - К.: Юрінком Інтер, 2004. - С.368.
2. Федоров М.М. Трансформація земельних відносин в аграрній сфері // Економіка АПК. 2005. - №4 – С.32.
3. Шеремет А.П. Земельне право України: Навчальний посібник. - К.: Центр навчальної літератури, 2005. – С.632.